

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی لرستان (گزارش کارشناسی)

موضوع دستور کار ۶ جلسه ۱۰۹

شناسه	مقررات	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۴/۱۰/۰۹
عنوان موضوع	چالش‌ها و راهکارهای توسعه مکانیزاسیون در صنعت آبی‌پروری کشور		
مرجع طرح موضوع	سازمان شیلات کشور		
شرح موضوع	<p>مکانیزاسیون نقش مهمی در افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه‌های تولید، ارتقای ایمنی زیستی و بهبود کیفیت محصول در صنعت آبی‌پروری دارد و یکی از عوامل اصلی پایداری و رقابت‌پذیری این بخش محسوب می‌شود. به همین دلیل، در اسناد بالادستی بخش کشاورزی و شیلات کشور نیز بر توسعه مکانیزاسیون تأکید شده و از آن به‌عنوان ابزاری مؤثر برای افزایش تولید، کاهش ضایعات و استفاده بهینه از منابع آب و نهاده‌ها یاد شده است. صنعت آبی‌پروری کشور با تولید سالانه بیش از ۱.۳ میلیون تن انواع آبزیان و ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم برای صدها هزار نفر، به‌ویژه در مناطق روستایی و کم‌برخوردار، یکی از بخش‌های مهم و پیشران اقتصاد کشاورزی به‌شمار می‌رود. با این حال، بررسی‌های میدانی و گزارش‌های کارشناسی نشان می‌دهد که در بخش قابل توجهی از مزارع آبی‌پروری، سطح مکانیزاسیون پایین‌تر از استانداردهای فنی و اقتصادی است. این موضوع موجب افزایش هزینه‌های تولید و کاهش قابل توجه حاشیه سود تولیدکنندگان شده است. در عین حال، نحوه طراحی و اجرای تسهیلات مکانیزاسیون و شرایط بهره‌مندی از آن، به یکی از چالش‌های جدی فعالان این حوزه تبدیل شده است. در برخی موارد، این تسهیلات نه تنها به گسترش مکانیزاسیون کمک نکرده، بلکه زمینه‌ساز تبعیض، ایجاد انحصار و کاهش کارایی در تخصیص منابع شده است.</p>		
ایرادات و مشکلات مطروحه	<p>چالش‌ها و مشکلات اصلی مکانیزاسیون و تسهیلات آبی‌پروری با توجه به شرایط فعلی صنعت شناسایی شده و به شرح زیر است:</p> <p>الف) نرخ بالای سود تسهیلات و اثربخشی محدود حمایت‌های دولت</p> <p>در حال حاضر، نرخ سود تسهیلات بانکی در حوزه مکانیزاسیون آبی‌پروری حدود ۲۳ درصد است که با شرایط تولید و بازدهی سرمایه تناسب ندارد. کمک‌های دولت برای کاهش نرخ سود یا به‌طور کامل اجرا نمی‌شوند یا اثر کافی ندارند و فشار مالی تولیدکنندگان را کاهش نمی‌دهند. این وضعیت در شرایطی رخ می‌دهد که:</p> <ul style="list-style-type: none">• هزینه تجهیزات مکانیزاسیون مانند سیستم‌های هوادهی، غذادهی اتوماتیک و برداشت مکانیزه به دلیل وابستگی به واردات و نوسانات ارزی افزایش یافته است؛• حاشیه سود مزارع آبی‌پروری به واسطه افزایش قیمت نهاده‌ها و انرژی کاهش یافته است؛• بازپرداخت تسهیلات با این نرخ سود برای بسیاری از تولیدکنندگان دشوار بوده و ریسک بدهی را افزایش می‌دهد. <p>در نتیجه، تسهیلاتی که با هدف حمایت از توسعه مکانیزاسیون طراحی شده‌اند، عملاً به عاملی بازدارنده برای تولیدکنندگان تبدیل شده و توسعه این بخش را با محدودیت مواجه کرده است.</p> <p>ب) محدودیت بهره‌مندی مزارع تازه‌تأسیس از تسهیلات مکانیزاسیون</p> <p>ضوابط فعلی تسهیلات مکانیزاسیون عمدتاً برای نوسازی و جایگزینی تجهیزات فرسوده طراحی شده است. این رویکرد، مزارع فعال و با سابقه را پوشش می‌دهد، اما وضعیت مزارع تازه‌تأسیس یا در حال احداث که از ابتدا نیازمند تجهیزات مکانیزه هستند، به‌طور شفاف مشخص نشده است. این خلأ سیاستی باعث شده است که:</p>		

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی لرستان (گزارش کارشناسی)

موضوع دستور کار ۶ جلسه ۱۰۹

<ul style="list-style-type: none">• سرمایه‌گذاران جدید برای ورود به صنعت آبی‌پروری با هزینه‌های اولیه بالا و بدون حمایت مؤثر، مواجه شوند.• برخی مزارع تازه‌تأسیس مجبور به استفاده از تجهیزات حداقلی یا غیراستاندارد شوند که در بلندمدت بهره‌وری و ایمنی زیستی را کاهش می‌دهد.• اهداف کلان دولت در توسعه پایدار، افزایش تولید و جذب سرمایه‌گذاری جدید به‌طور کامل محقق نشود. با توجه به اینکه رویکردهای نوین توسعه کشاورزی بر شروع مکانیزاسیون از مرحله طراحی و احداث واحد تولیدی تأکید دارند، محدود کردن تسهیلات تنها به نوسازی تجهیزات فرسوده با اهداف توسعه‌ای صنعت آبی‌پروری سازگار نیست. <p>ج) محدودیت و انحصار در سامانه ثبت تجهیزات مکانیزاسیون</p> <p>یکی دیگر از چالش‌های مهم صنعت آبی‌پروری، ساختار سامانه ثبت تسهیلات و تجهیزات مکانیزاسیون است. در حال حاضر، این سامانه عملاً در اختیار تعداد محدودی شرکت تأمین‌کننده قرار دارد و دامنه تجهیزات قابل ثبت نیز بسیار محدود است.</p> <p>این وضعیت پیامدهایی مانند موارد زیر دارد:</p> <ul style="list-style-type: none">• ایجاد انحصار در تأمین تجهیزات مکانیزاسیون.• کاهش حق انتخاب تولیدکنندگان.• افزایش قیمت تجهیزات به دلیل نبود رقابت سالم.• عدم دسترسی بسیاری از مزارع به تجهیزات متناسب با نیاز واقعی آن‌ها.• کند شدن روند نوآوری و ورود فناوری‌های جدید به صنعت آبی‌پروری. <p>این سازوکار مانع شفافیت، رقابت سالم و حمایت مؤثر از تولیدکنندگان شده و نیازمند اصلاح است.</p>	
<p>بررسی‌ها نشان می‌دهد که با وجود نقش مهم مکانیزاسیون در توسعه صنعت آبی‌پروری، مشکلاتی مانند بالا بودن نرخ سود تسهیلات، مشخص نبودن وضعیت مزارع تازه‌تأسیس، و محدودیت‌ها و رویه‌های انحصاری در سامانه ثبت تجهیزات، مانع تحقق اهداف این بخش شده است. ادامه این شرایط، علاوه بر کاهش بهره‌وری و توان رقابت تولیدکنندگان داخلی، ریسک سرمایه‌گذاری جدید در صنعت آبی‌پروری را به‌طور جدی افزایش می‌دهد.</p>	<p>جمع‌بندی جلسه کارشناسی مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۱۷</p>
<p>الف) پیشنهاد می‌گردد سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان با همکاری جهاد کشاورزی و و اداره کل شیلات استان، یارانه نرخ سود تسهیلات مکانیزاسیون آبی‌پروری را از محل اعتبارات کمک‌های فنی و اعتباری تأمین و به واحدهای پرورش ماهی تخصیص دهد، به‌گونه‌ای که نرخ سود تسهیلات متناسب با بازدهی واقعی این صنعت تعیین شده و ترجیحاً در بازه تک‌رقمی و حداکثر تا ۱۰ درصد تثبیت گردد.</p> <p>ب) پیشنهاد می‌گردد سازمان شیلات ایران، مزارع تازه‌تأسیس و در حال احداث آبی‌پروری را نیز مشمول تسهیلات مکانیزاسیون قرار داده و امکان تأمین مالی خرید تجهیزات اولیه و فناوری‌های نوین را از ابتدای فعالیت برای این واحدها فراهم نماید.</p> <p>ج) پیشنهاد می‌گردد سازمان شیلات ایران با همکاری وزارت جهاد کشاورزی نسبت به اصلاح و به‌روزرسانی سامانه ثبت تجهیزات مکانیزاسیون اقدام نموده و از طریق افزایش تعداد شرکت‌های مجاز تأمین‌کننده، تنوع‌بخشی به فهرست تجهیزات قابل ثبت، حذف رویه‌های انحصاری و تطبیق اقلام ثبت‌شده با نیاز واقعی مزارع آبی‌پروری، زمینه رقابت سالم و دسترسی مؤثر بهره‌برداران به تجهیزات را فراهم آورد.</p>	<p>پیشنهادات</p>
<ul style="list-style-type: none">• قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار (مصوب ۱۳۹۰)	<p>فهرست مستندات</p>

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی لرستان (گزارش کارشناسی)

موضوع دستور کار ۶ جلسه ۱۰۹

<ul style="list-style-type: none">• قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی (مصوب ۱۳۸۹)• سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (ابلاغی مقام معظم رهبری)• برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور (به‌ویژه برنامه ششم و هفتم توسعه)• اسناد بالادستی مرتبط با توسعه پایدار شیلات و آبی‌پروری• برنامه‌های مصوب مکانیزاسیون کشاورزی و شیلات• دستورالعمل‌ها و ضوابط اعطای تسهیلات مکانیزاسیون از محل منابع بانکی و کمک‌های فنی و اعتباری دولت	
---	--